

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ทอผ้าพื้นเมืองลายเชียงแสน)

๒. ข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่น

ชื่อ-นามสกุล (กลุ่มผ้าทอพื้นเมืองลายเชียงแสน)

ผู้ติดต่อ นางอัมพร ธรรมวงศ์

นางสุนีย์ พลสวัสดิ์

ที่อยู่ พิพิธภัณฑสถานผ้าทอเชียงแสน (ภายในวัดพระธาตุผาเงา) บ้านสบคำ หมู่ที่ ๕

ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

๓. ประวัติความเป็นมา

เนื่องจากเชียงแสนหรือเมืองหิรัญยาง เป็นเมืองของอาณาจักรล้านนา มีกษัตริย์ปกครองสืบกันมา มีความเจริญทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และพุทธศาสนา มีอารยธรรมสูงส่ง ทั้งด้านภาษา ศิลปวัฒนธรรม และประเพณี

เมื่อถึงพุทธศักราช ๒๓๔๗ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ซึ่งได้โปรดให้กรมหลวงเทพหริรักษ์และพระยายมราชได้ยกทัพมาตีเมืองเชียงแสน และกวาดต้อนผู้คน ๒๓,๐๐๐ คน ลงไปไว้เมืองเชียงใหม่ส่วนหนึ่ง เมืองน่านส่วนหนึ่ง เมืองลำปาง เมืองหลวงพระบาง ส่วนที่เหลือไปกรุงเทพฯ โปรดให้อยู่ที่เมืองราชบุรี และเมืองสระบุรี เมื่อไปก็ได้นำเอกลักษณ์ศิลปะทอผ้าเชียงแสนไปเผยแพร่ที่เมืองนั้นๆด้วย

๔. เอกลักษณ์/จุดเด่นผลิตภัณฑ์

ลักษณะที่โดดเด่นของผ้าทอพื้นเมือง ลวดลายเชียงแสน คือลวดลายการทอ และการจรด ลวดลายจะไม่เหมือนใคร ลวดลายดั้งเดิมสืบทอดจากปู่ย่า ของคนเชียงแสน มีอยู่ ๕ ลายด้วยกัน ประกอบด้วย

- (๑) ลายกาแล
- (๒) ลายขอพันเสา
- (๓) ลายไข่ปลา
- (๔) ลายมะลิ
- (๕) ลายเสื่อย่อย

๕. วัตถุดิบและส่วนประกอบ

- (๑) กี่ทอผ้า
- (๒) กระจสวย
- (๓) ฟันหวี
- (๔) กวางพันด้าย
- (๕) ฝ้ายดอก
- (๖) เส้นด้าย
- (๗) สีย้อมผ้า
- (๘) อีต

๖. ขั้นตอนการผลิต

นำฝ้ายมาอีดแยกเมล็ดออก แล้วเอาดอกฝ้ายมาตี หรือตีให้เป็นฝุย ๆ เสร็จแล้ว เอามาม้วน แล้วเอามาปั่นเป็นเส้นฝ้าย นำมาลงแป้ตากให้แห้ง กอเป็นเส้นด้วยยีน เอามาเดินทำเป็นด้ายยีน แล้วเอามาแห่เข้าฟันหวี แล้วก็เก็บตะกอ เสร็จแล้วก็เริ่มทอพื้นธรรมดาก่อนพอม้วนได้ แนนก็เริ่มทำลวดลายบนพื้นผ้า สลับสีให้มีลวดลายสวยงาม

๗. เทคนิค/เคล็ดลับในการผลิต

การเตรียมวัตถุดิบจะต้องพิถีพิถัน โดยผ่านกระบวนการต่างๆ จนได้เนื้อผ้าที่สวยงาม สมบูรณ์แบบ คนทอจะต้องตรวจสอบทุกขั้นตอนของการทอสลับสี การจกและริมผ้าเส้นด้าย พุงเส้นด้ายยีน

๔. ตัวอย่างผลงานปราชญ์ท้องถิ่น

